

s. 185); nieopuszczania w przytaczanej bibliografii akcentów w terminach z języka francuskiego i włoskiego.

Podręczny format i ciekawie opracowana graficznie okładka zachęcają do zainteresowania się omawianą publikacją, która stanowi bardzo wartościowy zbiór tematów tak bardzo czasem kontrowersyjnych i powszechnie dyskutowanych. Za jej przygotowanie i opublikowanie należą się od zainteresowanych czytelników, pragnących pogłębić swoją formację etyczną, słowa szczerzej wdzięczności „Przeglądowi Powszechnemu”.

Ks. Franciszek Greniuk
katedra Etyki Prawa WZN PiE KUL

Słownik społeczny, red. B. Szlachta, Kraków: wyd. WAM 2004, ss. XXI+1704.

Dla zajmujących się naukami historyczno-prawnymi, w tym także społeczną nauką Kościoła, znane wydawnictwo krakowskie WAM, wydało bardzo cenną publikację, jaką jest *Słownik społeczny*. Zespół autorów, liczący niemal dziewięćdziesiąt osób, związanych głównie z UKSW w Warszawie, UJ, PAT i Ignatianum w Krakowie oraz KUL w Lublinie, dobrany został z kraju i zagranicy. Słownik zawiera omówienie węzłowych zagadnień i zjawisk stanowiących przedmiot badań szeroko rozumianych nauk społecznych, w tym także nauczania społecznego Kościoła. „Czytelnik znajdzie w nim nade wszystko artykuły poświęcone takim dziedzinom badawczym, jak ekonomia, etyka, filozofia polityczna, prawo i socjologia. Choć w różnej mierze i odmiennych ujęciach, każde z haseł ogólnych poświęconych tym dziedzinom (i mających ich tytuł) wprowadza w poruszane w ich obrębie rozmaite zagadnienia bardziej szczegółowe” (Od Redaktora, s. XIII). Najwięcej miejsca poświęcono filozofii politycznej, ponieważ „nie jest – jak dotąd – dostatecznie opracowana w rozmaitych słownikach i encyklopediach przygotowanych przez polskich autorów” (tamże, s. XIV).

Omawiana publikacja zawiera: wykaz *Zespołu autorskiego*, *Wykaz autorów*, *Spis treści* z wykazem haseł w układzie alfabetycznym i podaniem ich autorów, *Od Redaktora*, *Wskazówki dla Czytelnika*, *Wykaz skrótów*, hasła w układzie alfabetycznym zawierające w każdym z nich wykaz wybranej literatury, *Skorowidz nazwisk*, *Dokumenty Kościoła*, *Skorowidz przedmiotowy* w opracowaniu redaktora B. Szlachty, uzgadniający przy hasle głównym odniesienia do haseł pobocznych.

„Najczęściej autorzy haseł ujmują analizowane zagadnienia w perspektywie historycznej i wskazują ich znaczenie we współczesnej refleksji i współczesnej rzeczywistości społecznej, często ukazując ich problematyczność” (tamże, s. XV). Ta „współ-

czesność refleksji” i „rzeczywistości społecznej” jest jednakże rozumiana przez autorów i zespół redaktorski dość specyficznym. Nie uwzględniono bowiem aspektów teologicznych omawianej problematyki, a te – jak wiadomo – decydują także o pełnym wymiarze egzystencjalnym, przynajmniej dla ludzi wierzących. Dominującą perspektywą jest dla większości autorów ujęcie tylko historyczne i filozoficzne. Przykładem np. może być opracowanie hasła „cnota”, które zupełnie nie uwzględnia aspektu teologicznego. Podobnie ma się sprawa w opracowaniu hasła „prawo” i w zasadzie w całości opracowań. Aż dziwne wydaje się, że np. przy omawianiu „prawa naturalnego” zabrakło odwołania się chociażby do nauczania Jana Pawła II, którego wyrazem jest m.in. encyklika *Veritatis splendor*, cytowana wprawdzie dwukrotnie, ale raz tylko w formie szerszego cytatu przy hasle „indywidualizm”. Podobnie hasło „wolność” opracowano bez przynajmniej zasygnalizowania nauczania papieskiego, w którym tak wszechstronnie został omówiony ścisły związek między prawem a wolnością, a ograniczono się jedynie do wzmianki o poglądzie encyklik Jana Pawła II na temat niesprawiedliwości w świecie jako przedmiocie troski chrześcijan, instytucji chrześcijańskich (por. s. 1582). Omawiany brak jest nieco mniej zauważalny w hasłach, których autorami są księża, chociaż np. w hasle „Bóg”, opracowanym przez jednego z nich, nie ma ani słowa o nauczaniu papieskim, zarówno w tekście samego artykułu, jak i w wykazie bibliografii (s. 56-69).

Pamiętając o tej zasygnalizowanej optyce w ujmowaniu omawianej problematyki, warto docenić wartość tego *Słownika*. Jest to bowiem w przyjętej konwencji historyczno-etyczno-społecznej opracowanie bardzo solidne i kompetentne, mogące służyć jako podręczne kompendium wiedzy w zakresie poruszanej problematyki. Jako takie jest godne polecenia m.in. działaczom społecznym, gospodarczym i duchowieństwu pragnącemu pogłębić swoją znajomość życia społecznego w szerokim ujęciu tego pojęcia.

Ks. Franciszek Greniuk
Katedra Etyki i Prawa WZNPIE KUL

Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II, red. A. Zwoliński, Radom: wyd. POLWEN 2003, ss. 619.

Jan Paweł II. Encyklopedia nauczania moralnego, red. J. Nagórny, K. Jeżyna, Radom: wyd. POLWEN, 2005, ss. 636.

Obie wymienione powyżej cenne pozycje, wydane przez Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne POLWEN w Radomiu, są dużą pomocą w poznaniu nauczania Papieża Jana Pawła II. Jakkolwiek w potocznej świadomości odróżnia się nauczanie społeczne Kościoła od nauczania moralnego, w gruncie rzeczy jednakże, przynajmniej od czasu ogłoszenia encykliki *Centesimus annus*, nauczanie społeczne należy do